

Siri Ohren
Ørvegen 639
6631 Batnfjordsøra

Oslo, 04.04.2024

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023/3098

Saksbehandler:
Anne Kathrine Arnesen

Vedtak i klagesak om tillatelse etter forurensningsloven til akvakultur ved ny lokalitet Batn i Gjemnes kommune

Vi viser til klager på Statsforvalteren i Møre og Romsdals vedtak 24. mai 2023. Klagesaken ble oversendt fra Statsforvalteren 13. desember 2023.

Vedtak

Avisning av klagen fra Gjemnes kommune

Klagen fra Gjemnes kommune 8. juni 2023 avvises, jf. forvaltningsloven § 34, første ledd, jf. § 28, første ledd.

Vedtaket om avvisning av klagen kan påklages til Klima- og miljødepartementet, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd annet punktum. En eventuell klage på avvisningen skal sendes til Miljødirektoratet. Fristen for å klage er tre uker.

Vedtak om tillatelse til akvakultur ved ny lokalitet Batn

Miljødirektoratet opprettholder Statsforvalterens vedtak 24. mai 2023 om tillatelse etter forurensningsloven til akvakultur ved ny lokalitet Batn.

Vedtaket er truffet med hjemmel i forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Dere kan ikke klage på vedtaket.

Bakgrunn for saken

Statsforvalteren i Møre og Romsdal fattet 24. mai 2023 vedtak om tillatelse etter forurensningsloven til akvakultur ved ny lokalitet Batn i Gjemnes kommune til Ode AS. Tillatelsen gjelder oppdrett av torsk med inntil 3500 tonn maksimalt tillatt biomasse (MTB) på nærmere fastsatte vilkår. Vedtaket er hjemlet i forurensningsloven § 11, jf. § 16.

Mattilsynet Region Midt avslo 15. februar 2023 søknaden om godkjenning etter dyrehelseregelverket. Mattilsynet vurderte at etablering av anlegget kan ha en vesentlig negativ effekt på villtorsk på grunn av risiko for smittespredning og påvirkning på et lokalt viktig gytefelt. Vedtaket er påklaget. Mattilsynet Region Midt som førsteinstans fastholdt eget vedtak, og oversendte klagen til klagesaksenheten i Mattilsynet for endelig avgjørelse 2. mai 2023.

Fiskeridirektoratet Region Midt ga uttalelse til søknaden i brev til Møre og Romsdal fylkeskommune 27. juni 2022, jf. forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 9 fjerde ledd. Med bakgrunn i at omsøkt lokalitet vil påvirke fiskeriinteressene i området negativt, samt mangelfullt kunnskapsgrunnlag og føre-var-prinsippet, frarådet Fiskeridirektoratet tillatelse til omsøkt lokalitet. Fiskeridirektoratet mente blant annet det det var usikkert i hvilken grad og hvordan en etablering av et akvakulturanlegg for torsk ved omsøkt lokalitet eventuelt vil kunne påvirke vill torsk, uer og korallområder, nærliggende gyteområder og gytefelt for torsk, samt eventuelle oppvekst- og beiteområder for torsk og uer. Fiskeridirektoratet ba om at dette vurderes særskilt av fylkeskommunen, jf. naturmangfoldloven §§ 7-12.

Klagernes argumenter

Statsforvalteren har mottatt 40 klager på vedtaket.

Klagene er i stor grad likelydende og omfatter følgende anførsler:

- Det foreligger ikke konsekvensutredning for naturmiljø eller registreringer av naturmiljøet i sjøen i forbindelse med søknaden. Det vises i denne sammenheng til forurensningsloven § 13 og naturmangfoldloven § 9. Videre vises til naturkartlegging som er utført på lokalitetene Slettnes og Ranem. Klagerne mener det er grunn til å tro at man ville gjort lignende funn også på denne lokaliteten, og at det ikke bør fattes et positivt vedtak før naturforholdene er undersøkt.
- På grunn av mye usikkerhet bør søknaden ikke godkjennes. Det vises til Grunnloven § 112, havressursloven § 7, føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystembasert tilnærming.
- Dette er en urørt fjord som må vernes om. Klagerne viser til at Norge har skrevet under på FNs naturavtale, og at vår plikt til vern av natur har blitt skjerpet i søknadsperioden. Oppdrettslaks med innføring av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* har påvirket både Batnfjordselva, naturreservatet på Batnfjordsøra, fjorden og andre elver i kommunen og fylket. Det er over år nedlagt et omfattende arbeid med å friskmelde elvene. Samlet belastning med to tette oppdrettsanlegg harmonerer dårlig med det utførte vernearbeidet i denne delen av kommunen.
- Terskelfjorden Batnfjorden/Sunnalsfjorden er farget rød i Havforskningsinstituttet sin rapport "Utskifting av bassengvatn i djupe terskelfjorder", dvs. med sjeldnere vannutskifting enn hvert 5. år.
- Drift av anlegget vil føre til lysforurensning, organiske utslipp og økte konsentrasjoner av næringsalter som medfører negative konsekvenser for økosystemet, påvirkning på villfisk som følge av beiting på fôrspill, opptak av legemidler i ulike organismer, fare for rømming av fisk og spredning av sykdom og genetisk påvirkning.

- Statsforvalteren har satt til side risikomomentene, hensynet til lokalmiljø, friluftsjntresser og lokale nærings- og fiskeriinteresser. Alle ulemper ved de omsøkte anleggene vil falle på lokalmiljøet, og fordelene vil bare komme eksterne aktører til gode.

I tillegg anser noen av klagerne at anlegget kan få negative konsekvenser for fiske- og friluftsjntresser i området, og at det er usikkerhet knyttet til strømmålinger og bunnundersøkelser.

Statsforvalterens merknader til klagen

Statsforvalteren opplyser at klagen har vært lagt fram for Ode AS. Statsforvalteren har ikke mottatt merknader til klagen fra Ode AS.

Statsforvalteren finner ikke grunn til å ta klagen til følge. Statsforvalterens vurderinger av anførselene framgår av oversendelsen av klagen til Miljødirektoratet 13. desember 2023.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratet er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkår, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11. Prinsippene i naturmangfoldloven (nml.) §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved avgjørelsen. Forurensningsmyndigheten skal også vurdere om kravene i vannforskriften er til hinder for at det kan gis tillatelse.

Miljødirektoratets vurderinger

Klagerett

Gjemnes kommune

Gjemnes kommune vedtok klage på vedtaket 6. juni 2023, og sendte klagen til Statsforvalteren 8. juni 2023. Formannskapet viser til at kommunestyret i Gjemnes ga en enstemmig og tverrpolitisk uttalelse i forbindelse med høring av saken våren 2022.

Klageinstansen skal avvise saken dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, jf. forvaltningsloven (fvl.) § 34 første ledd. Det er et vilkår for klagebehandling at den som klager er part eller har "rettslig klageinteresse", jf. fvl. § 28, første ledd.

Utgangspunktet er at kommuner bare har rettslig klageinteresse når de har en tilknytning til saken som tilsvarer en som ville gi private klagerett, eller dersom klagesaken har stor betydning for allmenne interesser i kommunen. Miljødirektoratet kan ikke se at Gjemnes kommune har en slik tilknytning eller at saken har en slik betydning i dette tilfellet. Vi viser for øvrig til at kommunen har fått uttale seg i høringen av søknaden og at søknaden er i samsvar med planformålet i kommuneplanen. På bakgrunn av dette mener Miljødirektoratet at Gjemnes

kommune ikke har rettslig klageinteresse og at klagen derfor må avvises, jf. fvl. § 28 første ledd sammenholdt med § 34 første ledd.

Privatpersoner og organisasjoner

Ingen av privatpersonene eller organisasjonene/foreningene som har klaget er parter i saken, jf. fvl. § 2 første ledd bokstav e. Dette fordi det påklagede vedtaket ikke retter seg mot dem eller direkte gjelder dem. Spørsmålet er om de har "rettslig klageinteresse". Statsforvalteren har i brev 13. desember 2023 redegjort for hvilke forutsetninger som må være til stede for at privatpersoner og foreninger/organisasjoner skal anses å ha rettslig klageinteresse. Vi er enige i Statsforvalterens vurdering av at enkelte klager har rettslig klageinteresse i saken, mens en del andre ikke har tilstrekkelig tilknytning til saken og dermed ikke oppfyller vilkårene for rettslig klageinteresse. Flere av klagen inneholder heller ikke tilstrekkelig informasjon til å vurdere om klager har rettslig klageinteresse, jf. fvl. § 32 første ledd bokstav c. Siden klagen i stor grad er likelydende har vi imidlertid ikke funnet det nødvendig å ta stilling til spørsmålet om rettslig klageinteresse for de enkelte klagerne siden vi uansett skal ta saken til behandling og vurdere anførlene.

Forhold som andre myndigheter har et særlig ansvar for å vurdere

Flere av anførlene gjelder hensyn som andre myndigheter har et særlig ansvar for å vurdere i forbindelse med behandling av akvakultursaker. Selv om forurensningsmyndigheten ikke er avskåret fra å ta i betraktning hensyn som andre myndigheter har et særlig ansvar for å ivareta, vil det i praksis sjelden være grunn til å la slike hensyn være utslagsgivende. Miljødirektoratet kan ikke se at denne saken står i noen særstilling i så måte. Vi går derfor ikke nærmere inn på anførlene knyttet til arealbrukskonflikter og påvirkning på villfisk som følge av smittespredning og rømming. Vi viser til at Mattilsynet skal påse at etablering av akvakulturanlegg ikke innebærer uakseptabel risiko for spredning av smitte før godkjenning gis. Fylkeskommunen skal bare tildele akvakulturtillatelse dersom det er foretatt en avveining av arealinteresser og dersom fylkeskommunen, blant annet på bakgrunn av uttalelser fra Statsforvalteren, finner det miljømessig forsvarlig, jf. akvakulturloven § 6. Miljødirektoratet viser endelig til at det foretas en avveining mellom akvakultur og andre arealinteresser gjennom den kommunale arealplanleggingen.

Kunnskapsgrunnet og føre var-prinsippet

Klagerne viser til at det ikke er gjennomført konsekvensutredning for naturmiljø eller registreringer av naturmiljøet i sjøen, og mener det ikke bør fattes vedtak om tillatelse før naturforholdene er undersøkt. Det vises blant annet til føre var-prinsippet og internasjonale forpliktelser.

Vi viser til at det er opp til fylkeskommunen å vurdere om det skal kreves konsekvensutredning i forbindelse med søknad om akvakultur (forskrift om konsekvensutredninger § 8, jf. vedlegg II). Forurensningsloven § 13 gjelder meldeplikt og konsekvensanalyser for virksomhet som kan medføre større forurensningsproblemer og er ikke relevant i denne saken.

Vi er enige i Statsforvalterens vurdering av at saken er tilstrekkelig opplyst og at kravet til kunnskapsgrunnlag (jf. nml. § 8) er oppfylt på bakgrunn av rapporter fra strømundersøkelse og miljøundersøkelser av bunnforhold ved lokaliteten, naturmangfold som er registrert i offentlige

databaser og alminnelig kunnskap om effekter av utslipp fra fiskeoppdrett. Forholdene ved lokaliteten tilsier ikke at det er nødvendig å kreve undersøkelser utover den dokumentasjon som alltid skal følge akvakultursøknader. Vi viser til Statsforvalterens redegjørelse i oversendelsen av klagene 13. desember 2023 for grunnlaget for at de har krevd naturkartlegging i forbindelse med søknad om oppdrett ved lokalitetene Slettnes og Ranem.

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det ifølge naturmangfoldloven § 9 tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Vår vurdering er at det foreligger tilstrekkelig kunnskap i saken og at det ikke er risiko for vesentlig skade som følge av forurensning fra anlegget. Førre var-prinsippet kommer derfor ikke til anvendelse. For øvrig viser vi til Statsforvalterens vurderinger i brev 24. mai 2023 og 13. desember 2023, og slutter oss til disse.

Forurensning fra anlegget

Det anføres at drift av anlegget vil føre til forurensning og negative påvirkninger på økosystem. Det vises til at Batnfjorden/Sundalsfjorden er en terskelfjord med sjelden vannutskifting, noe som gjør den sårbar for utslipp.

Den omsøkte lokaliteten Batn ligger delvis i vannforekomst Bergsøyfjorden (ID nr. 0303010600-C), og delvis i vannforekomst Batnfjorden (ID nr. 0303010500-C). Vannforekomstene er beskrevet som beskyttet kyst/fjord og er ifølge Vann-nett¹ klassifisert i hhv. svært god økologisk tilstand og god økologisk tilstand. Det er utført strømmålinger og forundersøkelse ved den omsøkte lokaliteten (Strømmålinger lokalitet Batn, STIM Miljø Rapport nr. 110-2021, Forundersøkelse ved lokalitet Batn iht. NS9410:2016, STIM Miljø Rapport nr. 111-2021). Forundersøkelsen omfatter hydrografi, sedimentkvalitet og bløtbunnsfauna.

Miljødirektoratet er enig i Statsforvalterens vurdering av resipientforholdene og at tillatelse til produksjon av inntil 3500 tonn MTB av torsk ved lokalitet Batn er akseptabel med de vilkår som er satt. Vi viser til Statsforvalterens vurderinger i brev 24. mai 2023 og 13. desember 2023, herunder Statsforvalterens vurdering av Bergsøyfjorden/Batnfjorden som resipient opp mot det som framkommer i Havforskningsinstituttets rapport "Utskifting av bassengvatn i djupe terskelfjorder" (Rapport fra Havforskningen 2021-43).

I tillatelsen er det stilt vilkår knyttet til organisk belastning og utslipp av fôr og kjemikalier (herunder legemidler) i tråd med vanlig praksis i akvakultursaker (vilkår 3.1). Det er også stilt vilkår om å vurdere substitusjon av kjemikalier og alternative metoder for å redusere utslipp av legemidler (vilkår 6). Vi kan ikke se at det har framkommet informasjon som tilsier at utslipp fra fôr og fekalier eller bruk av legemidler vil være miljømessig mer betenkelig i denne saken enn vanlig.

Selv om det er noe usikkerhet knyttet til forurensningsbelastning på resipienten, vurderer Miljødirektoratet at gjennomføring av tilstrekkelig miljøovervåking medfører at det er forsvarlig med tillatelse. Vi viser til at det er stilt krav i tillatelsen om at bedriften skal sørge for

¹nettstedet som benyttes i oppfølgingen av vannforskriften [VannNett-Portal \(vann-nett.no\)](https://vannnett.no)

miljøovervåking og gjennomføre tiltak dersom resultatene tilsier det (vilkår 12 og 3.1). Det er iht. Norsk Standard NS 9410:2016 etablert et regime for miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg som legger til rette for å følge med på effektene av organiske utslipp fra lokaliteten slik at det ikke skjer en vesentlig overbelastning av lokaliteten. Miljødirektoratet kan ikke se at det har framkommet informasjon om resipientforholdene som tilsier risiko for omfattende eller langvarige skadevirkninger av utslippene, så lenge miljøtilstanden følges opp gjennom jevnlig risikobasert miljøovervåking.

Vedrørende lysforurensning viser vi til at det er stilt vilkår i tillatelsen. Vi anser at vilkårene er tilstrekkelige til å ivareta hensynet til omgivelsene. Vilråene er i tråd med vanlig praksis i tillatelser til akvakultur. Vi finner ikke grunn til å tro at lysbruken ved anlegget vil medføre større miljøulemper enn vanlig.

Miljødirektoratet mener Statsforvalterens vurdering av saken er tilstrekkelig i forhold til kravene i naturmangfoldloven §§ 8-12, og er enig i deres vurderinger. Vi viser til Statsforvalterens brev 24. mai 2023 og 13. desember 2023. Vi finner det sannsynlig at utslippene fra omsøkt virksomhet ikke vil føre til forringelse av miljøtilstanden i de berørte vannforekomstene, jf. vannforskriften § 4.

Samfunnsmessige virkninger

Det anføres at Statsforvalteren har satt til side risikomomentene, hensynet til lokalmiljø, friluftsinnteresser og lokale nærings- og fiskeriinteresser, og at fordelene ved det omsøkte anlegget bare vil komme eksterne aktører til gode.

Statsforvalteren har redegjort nærmere for avveiningen av fordeler og ulemper i oversendelsen av klagen. Miljødirektoratet viser til Statsforvalterens brev 13. desember 2023, og er enig i deres vurderinger.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Signe Nåmdal
avdelingsdirektør

Cecilie Kristiansen
seksjonsleder

Kopi til:

ODE AS	Ystenesgata 6B	6003	ÅLESUND
Møre og Romsdal fylkeskommune	Julsundveien 9	6412	MOLDE
STATSFORVALTAREN I MØRE OG ROMSDAL	Postboks 2520	6404	Molde